

Nr 1207

Av fru **Kristensson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 89, med förslag till lag om förnyelse av vissa inteckningar för nyttjanderätt, avkomsträtt och servitut, m. m.

(Lika lydande med motion nr 951 i Första kammaren)

I proposition nr 89 föreslås att inteckningar för nyttjanderätt, avkomsträtt och servitut, som beviljats eller vilandeförklarats före den 1 januari 1918, skall förfalla om de inte förnyas senast på sista inskrivningsdagen år 1970.

Enligt gällande inskrivningsregler står en inteckning för nyttjanderätt, avkomsträtt eller servitut i regel kvar i fastigheten till dess den dödas. Dödning kan ske bara på begäran av rättighetshavaren eller i vissa fall fastighetsägaren. Förekomsten av inaktuella inteckningar av förevarande slag utgör en betydande belastning på inskrivningsarbetet och medför olägenheter även för fastighetsomsättningen och kreditgivning. Den föreslagna utrensningen kan därför ur praktiska synpunkter anses önskvärd.

Åtskilliga betänkligheter från principiella utgångspunkter eller från rättssäkerhetssynpunkter kan dock anföras mot förslaget.

Skyddet för en intecknad begränsad sakrätt måste anses innefatta också den förmånen att rättighetshavaren inte skulle behöva vidtaga särskild åtgärd för att vara bevarad vid sin rätt. Såsom Föreningen Sveriges häradshövdingar framhåller i sitt remissyttrande är förslaget »inte möjligt att förena med rättstraditioner inom svensk civillagstiftning. Innehavare av rättighet kan vidare med fog anse det stötande att han ålägges kostnader och utredningar uteslutande för att bereda en statlig verksamhet lätnader i arbetsbördan».

Den allvarligaste invändningen mot förslaget är dock den stora risken för rättsförluster. Preklusionen kan sålunda leda till att rättigheter som är väsentliga för en fastighets funktionsduglighet försvinner, i vissa fall också med nedsättning av fastighetsvärdet som följd. Särskilt ägare av mindre bostads- eller fritidsfastigheter, som inte har samma förutsättningar som t. ex. kraft- och elverksföretag att bevaka sina rättigheter eller hålla sig underrättade om ändringar i lagstiftningen, kan genom att försumma förnyelsen gå miste om rättigheter som är av stor vikt för fastighetens användning.

Skall ett lagförslag av förevarande slag kunna godtagas måste förslaget vara så utformat att bestående rättsförhållanden inte påverkas i vidare mån än som är motiverat med hänsyn till de fördelar som står att vinna. Departementschefens förslag fyller enligt vår uppfattning inte dessa förutsättningar. Däremot utgör lagrådets förslag till ändringar en lösning som vi anser kan accepteras.

Lagrådet anser i sitt yttrande att ansökan om förnyelse icke skall behöva hänföra sig till viss eller vissa fastigheter. Lagrådet fortsätter:

I stället bör — på liknande sätt som tidigare gällde för fordringsinteckning — ansökan avse inteckningens förnyande. Rättighetshavaren, ehuru icke skyldig att

ange några fastigheter, bör dock ha rätt att begära förnyelse i endast viss eller vissa av de in-tecknade fastigheterna. Härigenom skulle man kunna utnyttja det intresse att utrensa inaktuella fastigheter som anses vara för handen hos en del rättighetshavare. — — —

Det kan sättas i fråga om med en sådan begränsning av reformen som här angivits vinsterna blir så betydande att införande av förnyelsetvång skall vara motiverat. Utredningsmaterialet lämnar ej grundval för bedömande härav. Lagrådet har emellertid trott sig kunna utgå från att den avlastning som kommer att inträda för inskrivningsväsendet blir av tillräcklig vikt.

Biträdes lagrådets angivna uppfattning kan ändring av lagtexten ske på exempelvis följande sätt. Andra stycket i 1 § erhåller följande avfattning: »Besvärar in-teckningen flera fastigheter, må den förnyas i fråga om endast någon eller några av dem. Inteckningen förfaller beträffande fastighet i vilken den ej förnyas.» Och lydelsen av 2 § andra punkten anges sålunda: »Därvid skall in-teckningshandlingen företes eller uppgift lämnas om in-teckningen.»

Vi biträder lagrådets ovan redovisade synpunkter och förslag till ändringar i lagtexten.

Vi vill slutligen framhålla nödvändigheten av att speciella åtgärder vidtages för att sprida kännedom om den nya lagstiftningen. På vad sätt detta skall ske bör ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra. Vi vill dock peka på möjligheten av annonser i dagspress samt meddelanden i radio och TV.

Aberopande det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 89 måtte

1. antaga det vid propositionen fogade förslaget till lag om förnyelse av vissa in-teckningar för nyttjanderätt, avkomsträtt och servitut med de ändringar att 1 och 2 §§ i lagförslaget erhåller följande lydelse:

1 §.

In-teckning som — — — i 2 §.

Besvärar in-teckningen flera fastigheter, må den förnyas i fråga om endast någon eller några av dem. In-teckningen förfaller beträffande fastighet i vilken den ej förnyas.

2 §.

Ansökan om förnyelse göres av rättighetshavaren eller annan, vars rätt beröres, hos in-skrivningsdomaren senast på sista in-skrivningsdagen år 1970. Därvid skall in-teckningshandlingen företes eller uppgift lämnas om in-teckningen.

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att sprida kännedom om den nya lagstiftningen.

Stockholm den 2 maj 1968

Astrid Kristensson (h)

Gunnar Oskarson (h)

Hans Nordgren (h)